

Miquel Crusafont Pairó i la Fundació Bosch i Cardellach

Intervenció de Josep Maria Benaul a l'acte de presentació del llibre *Miquel Crusafont i l'origen de l'home*, llegida per Rafael Luque.

El paper jugat per Miquel Crusafont Pairó a la Fundació Bosch i Cardellach palesa la personalitat desbordant del científic més destacat del segle XX a Sabadell. Una de les aportacions del llibre és que el 1935 ja havia plantejat la creació d'un centre d'estudis locals que unifiqués esforços dispersos i que se situés per damunt de les tendències polítiques. El seu model era aleshores el Centre de Lectura de Reus.

Tot i la devastació de postguerra, Crusafont va perseverar amb determinació en la seva carrera científica fins doctorar-se el 1950. Aquesta seguretat personal i unes dots de lideratge, que li han estat reconegudes, el decidiren a reprendre aquella idea de 1935. Situem-nos en el 1942, en un context hostil. D'una banda, li calia trobar persones que l'acompanyessin en la iniciativa, amics i persones cultes. Entre ells Vicenç Renom, Joan Montllor, Ramon Arquer i els responsables de l'Arxiu i de Museu, mossèn Ernest Mateu i Lluís Mas. D'altra banda, calia trobar un aixopluc polític, que en facilités la legalització. Aquí fou decisiu l'alcalde Marcet, que veié de bon ull la iniciativa, fins al punt de fer-se-la seva. I de fet, l'entitat es constituí a l'Ajuntament l'11 de novembre de 1942.

De 1942 a 1945, l'entitat s'anomenà Institució Bosch i Cardellach, després d'haver renunciat, ateses les circumstàncies, a nomenar-la Miquel Carreras Costajussà. Aquesta és una altra de les novetats que ens aporta el llibre. A l'entitat, presidida per Vicenç Renom, Miquel Crusafont es va fer càrrec de la Comissió de Ciències Naturals. El 1944, Crusafont va assumir el nou càrrec de vice-president, i de fet en va esdevenir el director de facto. El 1945 l'entitat es va convertir en Fundació, amb el Gremi de Fabricants i la Caixa d'Estalvis de Sabadell com a patrons. Miquel Crusafont en fou elegit director i exercí el càrrec fins 1956.

Miquel Crusafont maldà per dotar l'entitat d'un nivell acadèmic exigent. Els membres numeraris, que eren trenta, estaven obligats a assistir a les sessions mensuals. Si en mancaven a sis, perdien la condició de numeraris. Per evitar excuses d'assistència per motius laborals o familiars, va decidir convocar les reunions primer a les sis i, després, a les set del matí. El control que va exercir fou estricte. En el seu mandat es van publicar els *Conceptes i dites de Martí Rialp* de Carreras (1947) i es va endegar una campanya per la salvaguarda exitosa de la casa Duran, en front de l'Ajuntament i de l'alcalde Marcet, avalador de l'enderroc, president del Patronat.

També cal remarcar que Miquel Crusafont va dur a terme una activitat personal acadèmica incansable dins de la institució. De 1943 a 1956 hi va presentar una mitjana anual de gairebé set comunicacions anuals. La majoria eren de Paleontologia, però del total de 95 comunicacions, 23 no ho eren. Era un home d'àmplia mirada, al qual interessaven també altres qüestions: literatura, cinema...

Quan el 1956 va pronunciar el parlament de comiat com a director, deixava una entitat ben consolidada. En aquell moment, ja feia alguns anys que Crusafont era un científic àmpliament reconegut i que la seva activitat era de més àmplia volada, tot i que sempre lligada a Sabadell com ho mostra la radicació de l'Institut de Paleontologia.

Tanmateix, Crusafont no es va desvincular mai de la Fundació. Fou ell qui el 1964 va presentar Pau Vila com a membre honorari. Amb Pau Vila hi havia tingut relacions en els anys de la II República. El 1968, la Fundació nomenà Crusafont numerari d'honor en reconeixement dels seus mèrits. I entre els textos relacionats a l'apèndix del llibre n'hi trobem dos que mostren encara el fil que l'unia a l'entitat: un text de 1974, amb el títol "A la Fundació Bosch i Cardellach" i un de 1982, l'any abans de morir, amb el títol "Fa quaranta anys". Finalment, entre 1957 i 1982 encara presentà 28 comunicacions a la Fundació. Sense ell, la Fundació no s'hauria creat. Sense el seu lideratge de dotze anys, no s'hauria consolidat. El deute de l'entitat amb el Dr. Crusafont és, doncs, incommensurable i impagable. Gràcies per aquest llibre que li fa justícia.